

NASJONALT
TRYGGINGSORGAN

Nasjonalt tryggingssorgan – Årsrapport 2017

Ei borg vi kan forsvare

NSM NorCERT registrerte totalt 21 915 uønskede hendinger mot informasjonssystem i Noreg i 2017. 5232 av disse blei prioriterte for oppfølging av NSM. Den generelle tendensen er at talet på hendinger stig. NSM vurderer nettverksoperasjonar frå framande statar som den høgaste IKT-risikoen for offentlig forvaltning.

Innhald

- 004 1 — Leiaren har ordet**
Verksemdene må prioritere å byggje ei borg
- 008 2 — Introduksjon til verksemda og hovudtal**
Dette er Nasjonalt tryggingsorgan
- 014 3 — Aktivitetar og resultat i 2016**
 - 016** Mål 1: Styrkt IKT-tryggleik
 - 022** Mål 2: Styrkt objektsikring
 - 024** Mål 3: Styrkt personelltryggleik
 - 028** Mål 4: Målretta og effektiv bruk av tildelte midlar
 - 030** Mål 5: God førebyggjande tryggleik og beredskap
 - 032** Mål 6: Kontinuerleg betring og effektivisering
 - 034** Mål 7: Rett kompetanse til rett tid og resultatorientert leiing
- 036 4 — Styring og kontroll i verksemda**
 - 038** Modenskapen i styring og kontroll av NSM i 2017
 - 038** Miljøutgreiing
- 040 5 — Vurdering av framtidssikter**
- 046 6 — Leiingskommentar til årsrekneskapen 2017**
 - 048** Formål
 - 048** Stadfesting
 - 048** Vurderingar av vesentlege forhold
 - 050** Tilleggsopplysningar
 - 051** Prinsippnote til årsrekneskapen
- 052 7 — Løyvings- og artskontorrapportering med notar**

Foto: Cecilie S. Andersen

Verksemdene må prioritere å byggje ei borg

Noreg står overfor ein aukande risiko for tryggleikstruande verksemd. Dette har særleg opphav i ei negativ utvikling i trusselbiletet, som er prega av framand statleg etterretning, påverkingsoperasjonar, terror og cyberkriminalitet. Dei risikoreduerande tiltaka held ikkje tritt med den raske utviklinga i sårbare punkt, spesielt på cyberområdet.

NSM ser gjennom samarbeidet i Felles cyberkoordineringssenter (FCKS), der Etterretningstenesta, PST og Kripos deltek saman med NSM, at etterretningstrusselen mot eit breitt spekter av norske verksemdar og interesser er stor. NSM erfarer at framande

statar òg rettar nettverksoperasjonar mot norske verksemdar og system som ikkje sjølve forvaltar tradisjonelt skjermingsverdige informasjon. Dette utfordrar tryggingarbeidet til norske styresmakter og viskar ut skiljet mellom stats- og samfunnstryggleik.

IKT-tryggleik

NSM ser jamlege forsøk på å etablere digital kontroll over og hente inn sensitiv informasjon frå verksemdar som forvaltar viktige og til dels avgjerande samfunnsfunksjonar. Stadig fleire einingar, prosessar og tenester blir kopla saman og kopla til Internett. Denne teknologiutviklinga skapar sårbare punkt. Internasjonal tenesteutsetjing er eit attraktivt alternativ for mange verksemdar, og desse utviklings-trekka skapar digitale verdikjeder som er lange, komplekse, uoversiktlege, internasjonale og dermed utanfor det dei norske styresmaktene har kontroll over. Den totale digitale angrepsflata aukar.

NSM har som mål å gjere samfunnet mindre digitalt sårbart, slik at konsekvensane av angrepa blir reduserte. Vi må etablere gode og målretta tiltak for å redusere omfanget av ▶

FAKTA

Kjetil Nilsen

Stilling: Direktør **Alder:** 57 år

Utdanna politi, jurist og har ein mastergrad i leiing. Han har òg befalsutdanning frå Forsvaret og NATO Defense College.

«NSM har i 2017 lansert grunnprinsipp for IKT-tryggleik for å vise korleis IKT-system bør sikrast. Prinsippa inkluderer sikker plattform, sikker drift, sikkert vedlikehald og sikker handtering. Følger du prinsippa for IKT-tryggleik bygger du eit IKT-system du kan forsvare mot angrep.»

angrepa. God førebyggjande IKT-tryggleik blir bygd opp i samarbeid mellom verksemdar og styresmakter.

Strategiske rapportar

NSM leverte eigne strategiske rapportar og bidrog i andre rapportar og høyringar gjennom heile 2017. NSM leverte rapporten *Risiko 2017* til Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet i mars og *Helhetlig IKT-risikobilde* i slutten av september. Desse rapportane gir samla og kvar for seg unik innsikt i tryggleikstilstanden i Noreg.

NSM har også i 2017 støtta begge departementa i arbeidet med fleire fagmeldingar, stortingsmeldingar og offentlege utgreiingar. NSM har i tillegg brukt vesentlege ressursar på å støtte arbeidet med revisjon av tryggleikslova i regi av Forsvarsdepartementet.

Betre resultat

NSM har gjennom heile året lagt vekt på utvikling av relevante råd og rettleiingar. Mykje av dette har handla om førebyggjande tryggleik. Bygging av ein god tryggleikskultur er framleis svært viktig, men det er kanskje endå viktigare

å utvikle relevante råd og rettleiingar som kan bli tekne i bruk i verksemdene. NSM gjennomfører kvart år ei rekkje inntrengingstestar som viser at mange klikkar på vedlegg og lenkjer dei ikkje bør klikke på, trass i god kunnskap i verksemda. Det blir derfor viktig å følge råd om tiltak for å avgrense skadar, slik at konsekvensane av eventuelle angrep blir reduserte, og slik at tilbakeføringsarbeidet etter ein skade blir forenkla.

NSM har styrkt eininga for IKT-rådgiving i 2017 for å utvikle fleire råd til dei mange målgruppene våre. Innsatsen og kapasiteten vår innanfor råd og rettleiing er likevel ikkje stor nok til å dekkje heile samfunnsbehovet. Det blei derfor etablert ei kvalitetsordning for kommersielle aktørar på feltet handtering av hendingar i 2016. I 2017 kom dei to første verksemdene på plass, og vi håper at endå fleire vil kvalifisere seg til denne ordninga.

Den døgnopne drifta på NSM NorCERT gav gode resultat i 2017 òg. Vi har hatt kontinuerleg innsats for å oppdage og analysere dataangrep, for så å koordinere handteringa av angrepa. Det er eit stort behov for å byggje ut varslings-

systemet for digital infrastruktur – VDI – slik NSM tidlegare har teke opp i det tryggingss- faglege rådet vårt frå 2015. Forsvarsdeparte- mentet har følgd opp prosessen på ein god måte, og prosjektet om ei vesentleg utviding av VDI- systemet er no i sluttfasen.

I 2017 var det stor etterspurnad etter råd og rettleiing innanfor objektsikring, fysisk sikring og IKT-tryggleik. Det var god deltaking på kursa til NSM, som vi arrangerer som ein del av kurssenteret vårt for førebyggjande tryggleik. I byrjinga av 2018 etablerte kurssenteret til NSM seg i større lokale for å kunne gi eit breiare tilbod med fleire kurs parallelt.

Det har vore krevjande å dekkje etterspurnaden etter rådgiving innanfor objektsikring på grunn av periodevis mangel på fagpersonar. Det er gjort tiltak for å styrkje kapasiteten innanfor objektsikring.

I løpet av 2017 blei det gjennomført 55 tilsyn. Dette samsvarer med talet på planlagde tilsyn. Enkelte av desse tilsyna var knytte til den såkalla naudnettsaka, som fekk stor merksemd. Tilsyna har ulik form og ulikt omfang. Det blir òg gjennomført etterkontrollar etter tilsyn for å sikre at avvik blir retta opp på forsvarleg vis. Etter tilsyn får verksemdene tilbod om råd og rettleiing frå NSM, og vi rår verksemdene til å nytte seg av dette.

Funn frå tilsyna våre

Hovuddelen av funna i 2017 kunne og burde vore oppdaga av verksemdene sjølve. Vi ser framleis at verksemdene på leiarnivå legg for lite vekt på førebyggjande tryggleik, og at det manglar eller er mangelfulle tryggleiks- revisjonar i mange verksemdar.

Talet på personellklareringar var kontinuerleg høgt gjennom 2017. NSM sette i verk tiltak for å redusere behandlingstida for klareringar på alle nivå og har lykkast med dette. Ved nyttår

var talet på klagesaker som ikkje var behandla, på eit akseptabelt nivå. Klareringsorganet for Forsvaret blei etablert ved inngangen til 2017, og det er vedteke at det skal opprettast eit nytt sivilt klareringsorgan i Moss, men dette er så langt ikkje operativt.

Det er ei sterk forventning om at staten klarer å sikre verksemdar og samfunn. Dette arbeidet kan ikkje gjerast av éi enkelt verksemd åleine. Innsatsen må gjerast på tvers av sektorar – i samarbeid med sektorstyresmakter og sektor- vise responsmiljø.

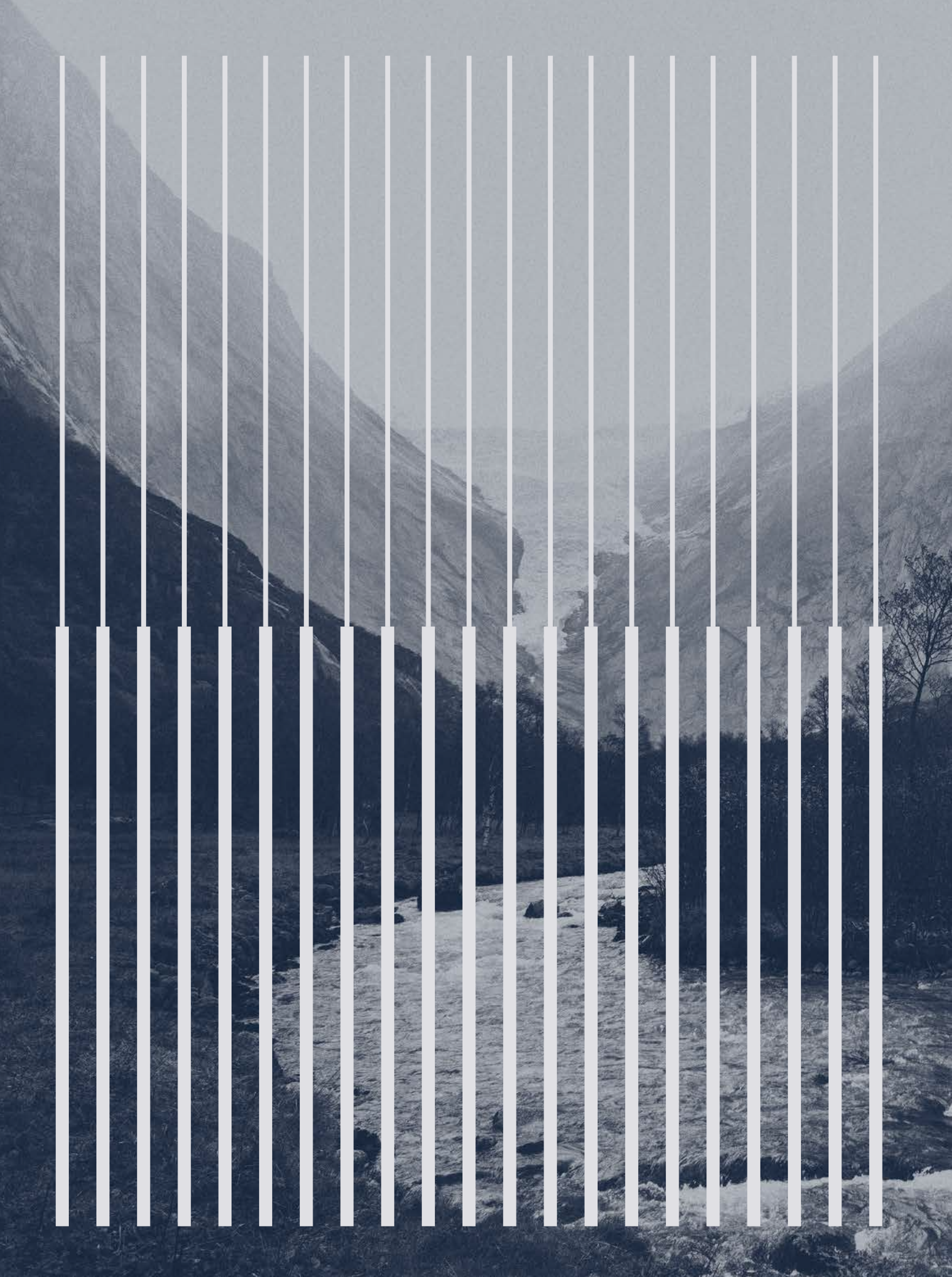
Det er likevel verksemdene som har primær- ansvaret for sin eigen tryggleik. Dei må leggje vekt på det dei sjølve kan gjere noko med – å byggje ei borg som kan forsvarast – før data- angrepet er ein realitet. Det er gjennom gode risikovurderingar, verdivurderingar og innføring av tilrådingar om tekniske tiltak at ein kan byggje denne borga.

I 2018 vil NSM særleg vere opptekne av desse oppgåvene:

- ▷ utvikle forskrifter og rettleiingar til den nye tryggleikslova
- ▷ styrkje evna til å varsle, støtte og koordinere handteringa av dataangrep gjennom å utvide varslingsystema for digital infrastruktur
- ▷ styrkje objektsikringsmiljøet og auke evna til rådgiving
- ▷ støtte etableringa av eit sivilt organ for personellklarering
- ▷ etablere fleire relevante råd og rettleiingar og formidle desse til aktuelle målgrupper

Kjetil Nilsen
Direktør

Dette er Nasjonalt tryggingorgan

Nasjonalt tryggingsorgan (NSM) er ei tverrsektoriell fag- og tilsynsstyresmakt innanfor den førebyggjande tryggingstenesta i Noreg. Direktoratet er nasjonal varslings- og koordineringsinstans for alvorlege data-angrep og andre hendingar innanfor IKT-tryggjeik.

NSM er ei EOS-teneste (etterretnings, overvåkings og tryggingsteneste). Noko informasjon om verksemda vil derfor ikkje kunne bli lagd fram i årsrapporten på grunn av reguleringar i tryggleikslova. Denne informasjonen vil gå fram av resultat- og kontrollrapportane frå NSM til Forsvarsdepartementet.

Tryggleik i riket, i samfunnet og for individet

Nasjonalt tryggingorgan skal bidra til å verne tryggleiksgradert informasjon og skjermingsverdige objekt mot spionasje, sabotasje, terror og andre tilsikta uønskte handlingar.

Vi utøver ansvaret i tråd med lov om forebyggende sikkerhetstjeneste (tryggleikslova), lov om oppfinnelser av betydning for rikets forsvar, og forskrift om fotografering fra luften og kontroll av luftfotografier og opptaksmateriale fra luftbårne sensorsystemer.

Opgåvene til NSM er mellom anna å stille krav til, føre tilsyn og kontroll med, utvikle tryggleikstiltak for og byggje kompetanse hos dei over 600 nasjonale verksemdene som er omfatta av tryggleikslova. Vi er vidare nasjonal distribusjonsstyresmakt. Det vil seie at vi produserer, distribuerer, fører rekneskap og kontroll med kryptomateriell for vern av tryggleiksgradert informasjon. NSM er dessutan fagstyresmakt for arbeidet med tryggleiksklareringar i Noreg og har eit eige sertifiseringsorgan for IT-tryggleik i produkt og system (SERTIT).

Som nasjonal fagstyresmakt for IKT-tryggleik skal NSM støtte og bidra til utøvinga av det ansvaret Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet har på IKT-tryggleiksområdet. Justis- og beredskapsdepartementet har samordningsansvaret for førebyggjande IKT-tryggleik i sivil sektor. Samordninga skal mellom anna gjennomførast ved å halde fram utviklinga av NSM som det nasjonale fagmiljøet for IKT-tryggleik i

Noreg. Dette skal bidra til betre IKT-tryggleik i samfunnet og til å møte utviklinga mot eit stadig meir komplekst IKT-risikobilete.

Den digitale utviklinga har gjort alle delar av samfunnet vesentleg meir sårbare. Det påverkar ansvarsområda våre. NSM varslar om og koordinerer handteringa av alvorlege dataangrep mot avgjerande infrastruktur og viktige samfunnsfunksjonar gjennom NSM NorCERT (Norwegian Computer Emergency Response Team).

Vi er alle avhengige av digitale system som fungerer. Tryggleiksutfordringane omfattar alle nivå i samfunnet, frå vern av PC-ane, mobiltelefonane og nettbretta til enkeltpersonar til vern av system som er avgjerande for viktige samfunnsfunksjonar.

NSM skal utvikle, halde ved like og kontinuerleg formidle eit heilskapleg IKT-risikobilete. Dette omfattar risikoforhold for statleg tryggleik, samfunnstryggleik og tryggleik for individet. NSM skal identifisere og føreslå tiltak for å betre tryggleikstilstanden, gi råd og fremje forslag til nasjonale krav på området.

Folk flest er viktige for tryggleiken i samfunnet. Det er heilt vanlege folk som sørgjer for at dei sjølve og andre er trygge på arbeidsplassen, som behandlar sensitiv informasjon, datamaskiner, mobiltelefonar og nettbrett, og som bidreg til god tryggleikskultur. Kva medvit vi har om tryggleik – som leiar, kollega eller privatperson – påverkar både tryggleiken til riket, tryggleiken i samfunnet og vår eigen tryggleik. Derfor er vi opptekne av å auke medvitet om tryggleik i heile samfunnet, i samarbeid med andre offentlege og private aktørar.

Grenseflater

Som sektorovergripande direktorat har NSM grenseflater mot og samarbeid med ei rekkje ulike aktørar, mellom andre.

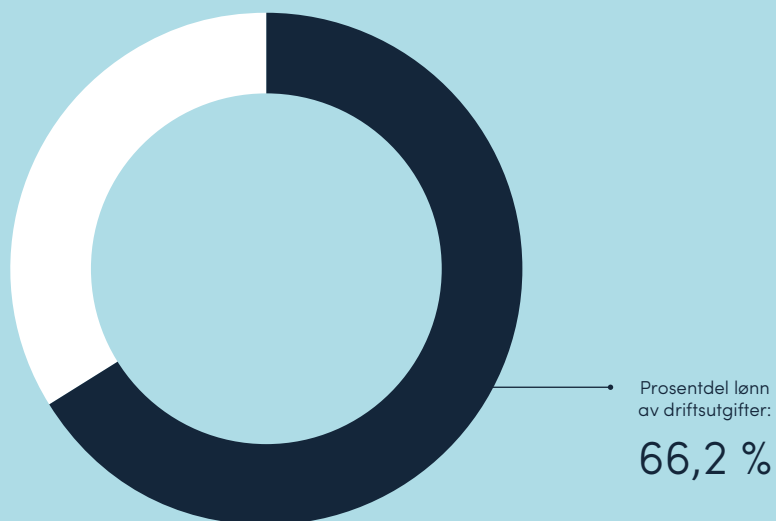
- ▷ ei rekkje ulike sektorstyresmakter, som Nasjonal kommunikasjonsmyndigheit (Nkom), Finanstilsynet og Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE)
- ▷ Politiets tryggingsteneste og Etterretningstenesta
- ▷ verksemdene sjølve, som har primæransvaret for eigen tryggleik – Forsvaret er ei av dei største verksemdene vi samarbeider med, og vi samarbeider òg nært med store private selskap som mellom anna eig avgjerande infrastruktur
- ▷ Direktoratet for samfunnstryggleik og beredskap (DSB)
- ▷ Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) i samband med sektorovergripande IKT-tryggleikstiltak i statsforvaltninga

«Kva medvit vi har om tryggleik – som leiar, kollega eller privatperson – påverkar både tryggleiken til riket, tryggleiken i samfunnet og vår eigen tryggleik.»

Utvalde nøkkeltal frå årsrekneskapen

Dei økonomiske tala er justerte til 2017-kroner

Nøkkeltal frå årsrekneskapen 2014–2017	2017	2016	2015	2014
Tal årsverk	253	232	218	209
Samla tildeling post 01–99	289 431 000	272 838 453	243 526 618	249 295 121
Utnyttingsgrad post 01–29	99,6 %	98,4 %	98,5 %	97,4 %
Driftsutgifter	322 790 157	298 637 936	263 634 284	264 654 974
Prosentdel investeringar	8,1 %	12,1 %	9,5 %	9,5 %
Prosentdel lønn av driftsutgifter	66,2 %	57,0 %	60,8 %	57,8 %
Lønnsutgifter per årsverk	844 579	733 749	735 081	731 394

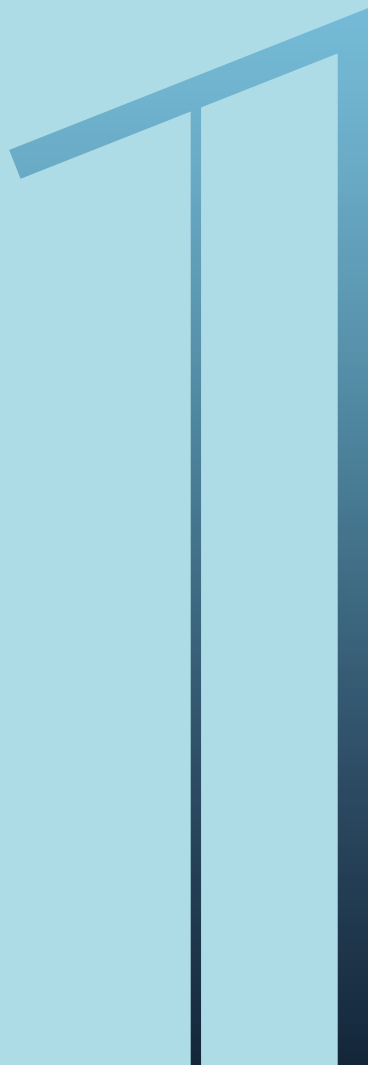

253

Antall årsverk har økt fra 209 i 2013, til 253 i 2017.

Aktivitetar og resultat i 2017

Mål 1: IKT-tryggleik

Mål

Styrkt IKT-tryggleik er eit strategisk mål for NSM. NSM har eit nasjonalt mandat for IKT-tryggleik som er forankra i tryggleikslova. Justis- og beredskapsdepartementet har det overordna ansvaret for IKT-tryggleik i sivil sektor utanfor tryggleikslova. NSM skal støtte Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet i det ansvaret dei har for IKT-tryggleiksområdet. NSM skal som det nasjonale fagmiljøet for IKT-tryggleik etablere og halde ved like eit nasjonalt IKT-risikobilete som omfattar dei største utfordringane på dei ulike nivåa i samfunnet.

Fram mot 2020 skal IKT-tryggleiken i samfunnet bli betre. NSM skal ha eit systematisk og heilskapleg blick på IKT-tryggleik, og skal styrkje og utvikle arbeidet med førebygging, handtering og kontroll vidare. NSM skal først og fremst bidra til statleg tryggleik og samfunnstryggleik, og støtte den operative evna til Forsvaret.

FAKTA

21 915

uønskte hendingar mot informasjonssystem i Noreg i 2017.

Resultat

IKT-hendingar: NSM NorCERT registrerte totalt 21 915 uønskte hendingar mot informasjonssystem i Noreg i 2017. Talet inkluderer automatiske varsel. 5232 av desse blei prioriterte for oppfølging av NSM. Den generelle tendensen er at talet på hendingar stig. NSM vurderer nettverksoperasjonar frå framande statar som den høgaste IKT-risikoen for den offentlege forvaltninga.

Varslingssystem for digital infrastruktur (VDI): Deltakartalet i sensornettverket til NSM, VDI, heldt fram med å auke i 2017. Varslingssystemet er sett saman av sensorar som blir plasserte i nettverket til nokre av dei største og viktigaste private og offentlege verksemdene i Noreg. NSM NorCERT overvakar datatrafikken og bidreg til å verne verksemdene mot dataangrep og industrispionasje. VDI er i dag eit av dei viktigaste verktøya norske styresmakter har for å oppdage og verifisere cyberangrep mot norsk infrastruktur, medrekna spionasje frå framande statlege aktørar. Dette har bidrege til at styresmaktene har handtert ei større mengd hendingar og avdekt fleire alvorlege angrep mot norske bedrifter og styresmakter.

Felles cyberkoordineringssenter (FCKS) blei operativt i mars 2017 og har som formål å styrkje den nasjonale evna til effektivt forsvar mot og handtering av alvorlege hendingar i det digitale rommet. FCKS er etablert som eit permanent og samlokalisert fagmiljø som omfattar faste representantar frå Nasjonalt tryggingssystem, Etterretningstenesta (E-tenesta), Politiets tryggingsteneste (PST) og Kripos. Administrativt ligg FCKS under NSM og blir leidd av NSM. Leiaren er utnemnd av sjefen for NSM.

Senteret deler informasjon og koordinerer innsatsen til partane i tillegg til å produsere strategiske analyseprodukt. Gjennom samarbeid om analysar og relevant informasjonsdeling til rett tid sikrar FCKS eit dekkjande situasjonsbilete og ei felles situasjonsforståing. FCKS bidreg til koordinert bruk av nasjonale ressursar og legg forholde til rette for effektiv handtering av alvorlege hendingar i det digitale rommet.

FCKS held koordineringsmøte kvar veke der cyberforsvaret òg er representert. På desse møta går ein mellom anna gjennom utviklinga i aktuelle saker, relevant møteverksemd og produksjon. Det er òg etablert fast og jamleg møtестruktur på leiingsnivå for å samordne ►

Foto: Håkon Jung / NTB scanpix

FAKTA

Virusangrepet WannaCry

Oslo 15.05 2017: Håkon Bergsjø er seksjonsleiar for Noreg sitt nasjonale cybersenter – NorCERT. Det er den operative delen av Nasjonalt tryggingssorgan som handterer alvorlege dataangrep mot infrastruktur og informasjon som er kritisk viktig for samfunnet. NorCERT arbeida mykje med angrepet Wannacry i 2017.

«Felles cyberkoordineringscenter (FCKS) blei operativt i mars 2017 og skal styrkje Noreg si evne til effektivt forsvar mot og handtering av alvorlege hendingar i det digitale rommet.»

utviklinga av FCKS. Senteret legg vekt på å koordinere samvirke og deling med nasjonale og internasjonale partnerar, og å bidra til felles kompetanseheving hos partane.

FCKS utarbeider kontinuerleg saksrapportar, temarapportar og orienteringar på ulike graderingsnivå. Enkelte av produkta til FCKS er av sjølvstendig karakter, mens dei resterande produkta støttar produksjonane til partane.

IKT-rådgiving: Eit særleg satsingsområde i 2017 har vore rådgiving innanfor ugraderte IKT-system. Kapasiteten innanfor IKT-rådgiving er styrkt, og rådgivingsoppdraga er tekne hand om etter kvart. Etterspurnaden etter NSM som deltakar i eksterne prosjekt er større enn vi har klart å oppfylle.

Basert på tilbakemeldingar frå fagmiljøa er det eit klart inntrykk at råda og rettleiinga frå NSM om kryptotryggleik blir oppfatta som nyttig av verksemdene. Mellom anna gjennom å gi ut ein temarapport om kvanteresistent kryptografi har NSM auka merksemda rundt tryggleiksutfordringar i samband med utvikling av kvantedatamaskiner.

Grunnprinsipp for IKT-tryggleik: For å bidra til sikring av funksjonar som er avgjerande for samfunnet, utanfor sikkerhetslova har NSM gitt støtte til arbeidet i Justis- og beredskapsdepartementet og laga rettleiingar for enkel og effektiv grunnsikring av IT-system. NSM har i 2017 lansert grunnprinsipp for IKT-tryggleik. Dette er eit sett med prinsipp for korleis NSM meiner at IKT-system bør sikrast for å verne verdiar og leveransar. Grunnprinsippa er eit viktig og oppdatert grunnlag for rådgivingsverksemda til NSM. Prinsippa inkluderer sikker plattform, sikker drift, sikkert vedlikehald og sikker handtering. Dei er laga slik at ein kan utvikle dei vidare dynamisk i takt med utviklinga i risikobiletet og den teknologiske utviklinga.

Kvalitetsordning for handtering av hendingar: NSM har etablert ei kvalitetsordning for bruk av tredjepartsleverandørar på feltet handtering av hendingar. I 2017 er to selskap stadfesta som deltakarar. Ordninga skal gjere det mogleg for verksemdar som opplever ei IKT-tryggleikshending, å velje leverandørar som etter vårt syn har tilfredsstillande kvalitet på fagområdet. Ordninga bidreg til å heve den generelle tryggleikskompetansen i Noreg. ▶

Støtte til norsk kryptoindustri: Gjennom 2017 har NSM halde fram arbeidet med å støtte og hjelpe Forsvaret i ei rekkje prosjekt som skal utvikle produkt for å stå imot alvorlege truslar og utvikle førebyggjande tryggleikstiltak. I den same perioden har NSM òg brukt vesentlege ressursar på støtte til norsk kryptoindustri.

Utvikla IT-tryggleikskrav for virtualisering av gradert infrastruktur: Bruksområdet er store graderte datasenter med partisjonert operasjonsmåte. Den nye operasjonsmåten opnar for samla og effektiv storskala-virtualisering av mange graderte IT-system i same fysiske datasenter. Eit særleg viktig bruksområde for dei nye krava er moderniseringa av IT-plattformar til Forsvaret.

Utvikla tryggleikskrav for virtualisering i kompakte/mobile datasenter: Dette er gjort med særleg tanke på virtualisering i nye ubåtar frå Tyskland. Tidleg klargjering av tryggleikskrava bidreg til å redusere uvissa i IT-prosjekta.

Kvanteresistent krypto: NSM har på oppdrag frå Forsvarsdepartementet gitt ei vurdering av førebyggjande tiltak for utviklinga av kvantedatamaskiner med kryptografisk relevans. For å gjere samfunnet merksam på den same truselen har NSM gitt ut ein offentleg tilgjengeleg temarapport om kvanteresistent krypto.

Sensorsystem for oppdaging av falske base-stasjonar: NSM fullførte i 2017 etableringa av ein kapasitet for å oppdage falske base-stasjonar. Kapasiteten er operativ og har gitt stor nytteverdi.

Allvis NOR: NSM har sidan 2013 utvikla eit system for kartlegging av sårbare punkt på Internett, Allvis NOR. I 2017 er systemet utvikla vidare og har fått stor utbreiing. Ved utgangen av 2017 har Allvis 150 deltakarar som får varsel når det blir oppdaga kritiske sårbare punkt.

Slike sårbare punkt blir avdekte og rapporterte inn kvar månad. Tilbakemeldingane frå deltakarane er svært gode. NSM tilbyr denne tenesta kostnadsfritt.

IKT-tilsyn: For å styrkje IKT-tryggleiken er NSM i ferd med å byggje opp kapasiteten til å gjennomføre tilsyn med IKT-tryggleik. I 2017 har vi utvikla metodikk for slike tilsyn, delt i tre nivå slik at han er tilpassa til ulike kompetansenivå hos tilsynspersonellet. Det vil seie at metodikken kan brukast både for detaljerte tekniske undersøkingar og meir overordna undersøkingar som gjeld styring av IKT-tryggleik.

«Allvis NOR – eit system for kartlegging av sårbare punkt på Internett, har fått stor utbreiing i 2017.»

I samarbeid med DSB og Nkom har NSM greidd ut grunnlaget for å etablere ein arena for informasjonsutveksling og kompetanseoverføring mellom tilsynsstyresmaktene. Vi ser behov for samhandling når det gjeld mellom anna erfaringsutveksling, felles tilsynsmetodikk og kunnskapsoverføring.

Faglege bidrag til utgreiingar og meldingar:

NSM har i løpet av 2017 levert ei rekkje underlag med tiltak for å redusere digitale sårbare punkt til dei styrande departementa våre. Risiko 2017 blei levert i mars, og rapporten *Helhetlig IKT-risikobilde* blei levert i oktober. Desse rapportane gir samla og kvar for seg unik innsikt i tryggleikstilstanden i Noreg. I tillegg har NSM levert tryggleiksrapportar til departementa kvar veke. Rapportane inneheld korte oppsummeringar av dei alvorlegaste hendingane i rapporteringsperioden.

I løpet av året har vi gitt ei rekkje orienteringar og vore med i referansegrupper. NSM har i 2017 vore med i eit større tal arbeid og utgreiingar som støtte til avgjerder på nasjonalt nivå, mellom anna til arbeidet med Meld. St. 38 (2016–2017) *IKT-sikkerhet – et felles ansvar*, Meld. St. 10 (2016–2017) *Risiko i et trygt samfunn – samfunnssikkerhet* og NOU 2016: 19 *Samhandling for sikkerhet*. I tillegg har NSM brukt vesentlege ressursar på å støtte arbeidet med revisjon av tryggleikslova i regi av Forsvarsdepartementet.

NSM har dessutan bidrege til politikkkutforming og utgreiingar i samband med

- ▷ tilråding om offentlig sikker skyteneste
- ▷ tryggingfaglege råd ved tenesteutsetjing

I tillegg kjem annan relevant aktivitet, som omfattar både faglege leveransar som presentasjonar, orienteringar og referansegrupper, og interne prosessar for å skape betre samhandling og ei heilskapleg og kostnads-effektiv utnytting av ressursar.

NSM oppdaterer kontinuerleg aktuelle rettleiingar. I 2017 har vi utvikla desse rettleiingane:

- ▷ «Logging – økt sikkerhet i IKT-systemer»
- ▷ «Veiledning i DNS-filtrering»

Sikkerhetskongressen 2017 blei arrangert i slutten av mars på Oslo kongressenter. Over 700 personar deltok på kongressen som varte i to dagar.

Vurdering og ressursutnytting

Etterspurnaden etter IKT-rådgiving aukar både frå verksemdar og sektorar. Behovet for vidare utvikling av førebyggjande IKT-tryggleikstiltak er framleis stort i 2017. Rekruttering, opplæring og prioritering av tiltak på strategisk viktige område har gitt god effekt, slik at stoda alt i alt har utvikla seg i positiv retning. Innanfor IKT-rådgiving har vi styrkt arbeidet med å gi strategisk og teknologisk rådgiving til funksjonar som er viktige og avgjerande for samfunnet. Arbeidet med å kvalifisere kommersielle leverandørar for handtering av hendingar og for IKT-tryggleikstenester har resultert i at to verksemdar er kvalifiserte. Arbeidet vil halde fram i neste fireårsperiode.

Utfordringar og risikoar

NSM har kontinuerleg vore opptekne av å oppdage og koordinere handteringa av data-angrep. I 2015 blei det etablert døgndrift på NSM NorCERT, og dette har gitt gode resultat i 2017 òg. Det er behov for ei vidare utbygging av sensornettverket VDI, slik det er skildra i det tryggingfaglege rådet frå 2015. Forsvarsdepartementet har følgd opp prosessen, og det er oppretta eit prosjekt for å betre oppdagingsevna. □

FAKTA

NSM produserer nøklane som låser opp den mest hemmelege informasjonen i Noreg. Fram til og med 2016 blei desse nøklane produserte på fysiske medium og distribuerte med kurer. No er 90 prosent av produksjonen digitalisert.

Mål 2: Styrkt objektsikring

Skjermingsverdige objekt skal identifiserast og sikrast kontinuerleg etter krava i tryggleikslova. NSM skal utøve ansvaret sitt for objektsikring etter tryggleikslova for å bidra til å motverke truslar mot skjermingsverdige objekt, slik at desse objekta blir sikra mot fysiske truslar, logiske truslar og innsidetruslar. NSM skal følgje opp og vere pådrivar for å gjere sektorstyresmakter og verksemdar meir medvitne og opplyse om eventuelle objekt som er avhengige av kvarandre innanfor og på tvers av samfunnssektorar. NSM skal samarbeide med andre sentrale aktørar på dette området. NSM skal støtte den operative evna til Forsvaret.

Fram mot 2020 skal objektsikringa i samfunnet bli styrkt gjennom at NSM skal gi informasjon, råd og rettleiing. I tillegg skal NSM gjennomføre tilsyn for å bidra til at krava til utval, klassifisering og sikring av objekt i tryggleikslova blir følgde av sektorar og verksemdar, og at planprosessar med tanke på objektsikring ved hjelp av sikringsstyrkar involverer verksemdene i nødvendig grad. NSM skal bidra til at Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet får ei heilskapleg oversikt over stoda innanfor objektsikring på eit strategisk nivå.

Resultat

NSM har gjennomført alle planlagde tilsyn innanfor objektsikring. Vi har gjennomført eit kartleggingstilsyn med departementa der formålet har vore å sjå på korleis departementa følgjer opp objektsikring innanfor sitt eige ansvarsområde. Vidare har vi gjennomført eit kartleggingstilsyn med sektortilsyna/-styresmaktene der vi har undersøkt korleis dei følgjer opp og kontrollerer tryggleikstiltak for skjermingsverdige objekt. I tillegg har vi gjennomført fleire stadlege tilsyn for å kontrollere vernet av skjermingsverdige objekt.

Vurdering og ressursutnytting

Tilsynsaktivitetane er gjennomførte slik dei var planlagde, men det står att noko på strategi- og plansida. Det står òg att å gjennomføre dei vedtekte rekrutteringstiltaka for at NSM skal kunne følgje opp objektsikringa på ein tilfredsstillande måte.

Utfordringar og risikoar

Den vedtekte auken i tilsette i 2018 vil bidra i positiv retning.

Oslo fikk midlertidige tiltak for å sikre mot terror på gateplan i 2017.

Mål 3: Styrkt personelltryggleik

NSM skal styrkje rolla som nasjonal fagstyresmakt for personelltryggleik for å bidra til eit høgt fagleg nivå hos aktørane i personelltryggleiksarbeidet. Formålet er at personar som kan utgjere ein tryggleiksrisiko, ikkje blir plasserte slik at risikoen blir aktualisert. I tillegg vil vi oppnå likebehandling i og mellom klareringsstyresmaktene. NSM skal støtte den operative evna til Forsvaret.

Fram mot 2020 skal personelltryggleiken i samfunnet bli styrkt gjennom at NSM er ei framoverretta og tilgjengeleg fagstyresmakt som bidreg til kvalitet i saksbehandlinga, og til at arbeidet med personelltryggleik blir utøvd etter same sett av krav og med likt vurderingsgrunnlag. I tillegg skal NSM støtte det behovet

«Saksbehandlingstida er redusert, og mot slutten av året avslutta vi fleire saker enn vi fekk inn.»

klareringsstyresmaktene har for effektiv saksbehandling gjennom den vidare utviklinga av metodar, oppgradering og nyvinningar og drift av IT-støtta for klareringsstyresmaktene. NSM skal òg utøve sitt eige klareringsarbeid med

lite etterslep og kort saksbehandlingstid. NSM skal bidra til å overføre klareringsstyresmakta for personellklarering i første instans og sikre at dei nye klareringsstyresmaktene er best mogleg stilte til å handtere ansvaret og oppdraget sitt.

Resultat

NSM er ansvarlege for klagesaker i andre instans. Saksbehandlingstida er redusert, og vi avslutta fleire saker enn vi fekk inn, mot slutten av året. NSM har i 2017 støtta arbeidet med ny struktur for klareringsstyresmaktene både i sivil og militær sektor. Den nye strukturen for den militære sektoren blei sett i verk 1. januar 2017. Tryggingsavdelinga i Forsvaret er klareringsstyresmakt for den militære sektoren med unntak av NSM og Etterretningstenesta. Omlegginga ser ut til å vere vellykka. NSM har gitt råd og rettleiing og gjort nødvendige avklaringar etter behov. Justis- og beredskapsdepartementet er ansvarleg for å etablere den nye sivile klareringsstyresmakta i Moss.

EOS-utvalet gjennomførte to inspeksjonar innanfor personelltryggleik i 2017.

Vurdering og ressursutnytting

Seksjon for personelltryggleik er omorganisert for å betre styringa av oppgåver og ressursbruk, og redusere tida som blir brukt til behandling av klagesaker. Omorganiseringa har gitt ein meir straumlinjeforma prosess. Fagutviklinga i seksjonen er styrkt, mellom anna for å effektivisere saksbehandling, kvalitetssikre vurderingar og forsterke avgjerdsevna hos

saksbehandlarane. Omorganiseringa har gitt analysemiljøet og den strategiske kapasiteten i seksjonen betre evne til å gi avgjerdsstøtte og råd til leiinga og styringsorgana.

I gjennomføringa av inspeksjonane til EOS-utvalet er det halde møte i NSM der dei har gått gjennom utvalde saker nærmare. Vidare har dei bede om utdjupande informasjon i andre saker. I tillegg har NSM gitt EOS-utvalet støtte i eit analyseprosjekt som gjeld klareringssaker.

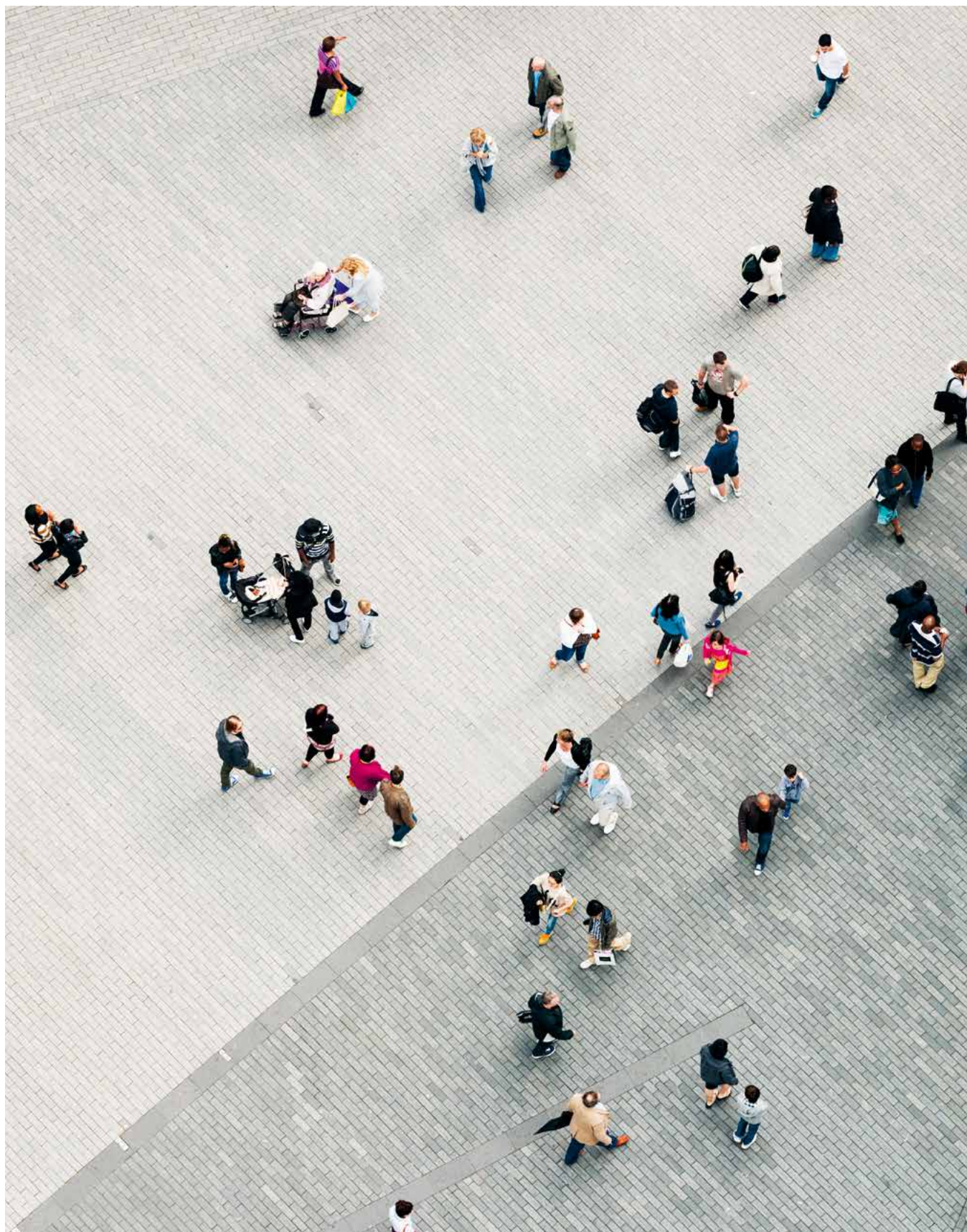
EOS-utvalet har peikt på at det er viktig å oppfylle krava til grunngeving og dokumentasjon for klareringsbehov i god nok grad. Dette er ein viktig garanti for rettstryggleik. Klareringsstyresmakta og NSM må unngå å tryggleiksklarere personell og behandle klagesaker der klareringsbehovet ikkje er til stades. Det er svært kritikkverdig om det skulle skje, og det kan få store konsekvensar for den enkelte.

NSM har i 2017 skjerpa inn krava til at klareringsbehovet ved førespurnad om tryggleiksklarering er godt nok grunngett og dokumentert gjennom utsending av rundskriv, rettleiing, endring av personopplysningsblanketten og rutinar.

Utfordringar og risikoar

Oppstarten av den nye sivile klareringsstyresmakta i Moss har blitt forskyvd i tid. Plasseringa er bestemt, men det er ein tidkrevjande prosess å klargjere lokala. Som fagstyresmakt gir NSM nødvendig støtte i prosessen. □

«I 2017 har NSM skjerpa inn krava til at klareringsbehovet ved førespurnad om tryggleiksklarering er godt nok grunngett og dokumentert»

Mål 4: Målretta og effektiv bruk av tildelte midlar

NSM utøver stram økonomistyring for å få maksimal aktivitet ut av dei tildelte midlane.

Mål

NSM skal ha ei tilfredsstillande økonomistyring i eit årleg og fleirårig perspektiv slik at dei tildelte midlane blir brukte målretta og effektivt i tråd med føresetnadene i IVB LTP 2017–2020 og innanfor dei rammene som gjeld.

Resultat

Driftsutgiftene til NSM på kapittel 1723 i 2017 utgjer 289,2 millionar kroner, medan driftsinntektene på kapittel 4723 utgjer 34,0 millionar kroner. Netto driftsutgifter er dermed 255,2 millionar kroner.

mindreforbruk på 0,1 millionar kroner, som utgjer 0,3 prosent av tildelinga.

Sjå elles kapittelet om årsrekneskap for nærmare detaljar.

Vurdering og ressursutnytting

Samla sett har NSM brukt 99,9 prosent av dei tildelte midlane i 2017. Dette er høgare enn tidlegare år. NSM utøver stram økonomistyring, og det blir gjennomført to interne budsjettrevisjonar i året for å sikre best mogleg utnytting av dei tildelte midlane. Lønnsutgiftene utgjer 66,2 prosent av dei samla utbetalingane, og dei blir følgde opp særskilt for å ha god kontroll og sikre god ressursutnytting. Prosentdelen av dei samla utbetalingane som går til lønnsutgifter, har auka vesentleg frå 2016. Grunnen til dette er primært at verksemda frå og med 1. januar 2017 betaler pensjonspremie til Statens pensjonskasse.

Utfordringar og risikoar

NSM er i ferd med å vekse ut av dei lokala vi har i dag. Det er nødvendig å få på plass løysingar som er dimensjonerte for dei kommande aktivitetsendringane i langtidsperspektivet. Desse endringane følgjer av investeringsprosjekt og endringar i lovverk. Desse og andre forhold vil kunne påverke den økonomiske berekrafta i åra framover. □

Den samla tildelinga er 255,7 millionar kroner. Resultatet viser eit mindreforbruk på 0,5 millionar kroner, som utgjer 0,2 prosent av tildelinga.

Utgiftene til forskning og utvikling (FOU) og investeringane på kapittel 1760 utgjer 33,6 millionar kroner. Her er tildelinga 33,7 millionar kroner. Resultatet viser eit

Mål 5: God førebyggjande tryggleik og beredskap

Foto: Berit Rood

NSM skal ha god førebyggjande intern tryggleik, slik at truslar mot infrastruktur, materiell, objekt, informasjon og personell blir motverka. Formålet er å verne desse verdiane mot tilsikta uønskte hendingar og leggje til rette for god beredskap og dagleg drift i NSM.

Fram mot 2020 skal vi betre den førebyggjande tryggleiken. Svært tilfredsstillande førebyggjande tryggleik skal vi oppnå gjennom tiltak innanfor mellom anna informasjonstryggleik og objektsikring. Informasjonstryggleik i NSM skal sikre tilgjenge, konfidensialitet og integritet i den informasjonen NSM treng for å utføre den daglege verksemda. Vidare skal skjermingsverdige objekt sikrast i samsvar med dei reglane som gjeld. NSM skal òg ha tilfredsstillande rutinar for klarering og autorisasjon av personell, og klarerings- og autorisasjonsarbeidet skal halde eit høgt fagleg nivå.

Resultat

NSM har gjennomført fleire viktige tiltak for å betre den førebyggjande tryggleiken i si eiga verksemd. Detaljane som høyrer inn under resultatrapporteringa for dette målet, er graderte i samsvar med tryggleikslova, men blir rapporterte til Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. □

Mål 6: Kontinuerleg betring og effektivisering

NSM skal ha ei langsiktig tilnærming til den vidare utviklinga av vår eigen organisasjon for å leggje til rette for at kvaliteten og leveringsevna til organisasjonen blir sikra på lang sikt.

NSM skal kontinuerleg arbeide med betring og effektivisering, og skal gjere tilpassingar av eigen organisasjon ut frå behova i sivil og militær sektor og ut frå samfunnsutviklinga.

NSM skal utvikle kurscenteret for førebyggjande tryggleik vidare i samarbeid med Forsvaret og andre relevante aktørar.

NSM skal realisere 4,6 millionar 2017-kroner før utgangen av 2020 til betrings- og effektiviseringstiltak. Realisering av gevinstar skal gjennomførast etter den føresette periodiseringa for å leggje til rette for omprioritering til høgare prioritert verksemd. Delmålet for 2017 er 1,16 millionar kroner.

Resultat

NSM har gjennom ulike tiltak varig frigjort 1,6 millionar kroner. Digitalisering av kryptonøkkelproduksjon er eit av tiltaka som har gitt direkte økonomisk gevinst.

Tiltak med kvalitative gevinstar:

- ▷ Tredjepartsordning: NSM har etablert ei kvalitetsordning for bruk av tredjepartsleverandørar innanfor handtering på hendingar. I 2017 er to selskap stadfesta som deltakarar. Ordninga har primært to formål. For det første skal ho gjere det mogleg for verksemdar som opplever ei IKT-tryggleikshending, å velje leverandørar som etter vårt syn har tilfredsstillande kvalitet på fagområdet. Dette vil kunne hjelpe bedrifter som blir ramma av IKT-hendingar, til å finne gode løysingar. For det andre skal ordninga bidra til å heve den generelle tryggleikskompetansen i Noreg.
- ▷ IKT-plattformer: Vi arbeider for tida med å skifte ut IKT-plattformene til NSM. Løysingane vil ikkje redusere kostnader, men det vil vere effektiviseringsgevinstar å hente.

- ▷ Grunnprinsipp for IKT-tryggleik. NSM har i 2017 lagt fram grunnprinsipp for IKT-tryggleik. Dette er eit sett med prinsipp for korleis IKT-system bør sikrast for å verne verdiar og leveransar. Grunnprinsippa er viktige som del av eit oppdatert grunnlag for rådgivingsverksemda i NSM – slik at vi kan gjennomføre denne verksemda på ein heilskapleg og målretta måte.

Likestillingsarbeid

Ved utgangen av 2017 hadde NSM 32 prosent kvinner. Kvinnedelen på leiarnivå var på 50 prosent, og på mellomleiarnivå var han 10 prosent. NSM har fleire teknologisk retta avdelingar der majoriteten av søkjarmassen til ledige stillingar ofte er menn. Det har likevel vore rekruttert fleire kvinner til tekniske stillingar i 2017. I avdelingar med fleire ulike kompetanseområde er rekrutteringsgrunnlaget jamnare fordelt. NSM arbeider aktivt for å rekruttere kvinner til alle delar av organisasjonen. Dette gjer vi ved å vere til stades på ei rekkje utdanningsinstitusjonar for å profilere NSM som ein attraktiv arbeidsplass for begge kjønn. Samtidig oppmodar vi kvinner om å søkje i stillingsannonsane våre.

Det totale sjukefråværet i 2017 var på 4,74 prosent, fordelt på 1,84 prosent eigenmeldt og 2,9 prosent sjukemeldt fråvær.

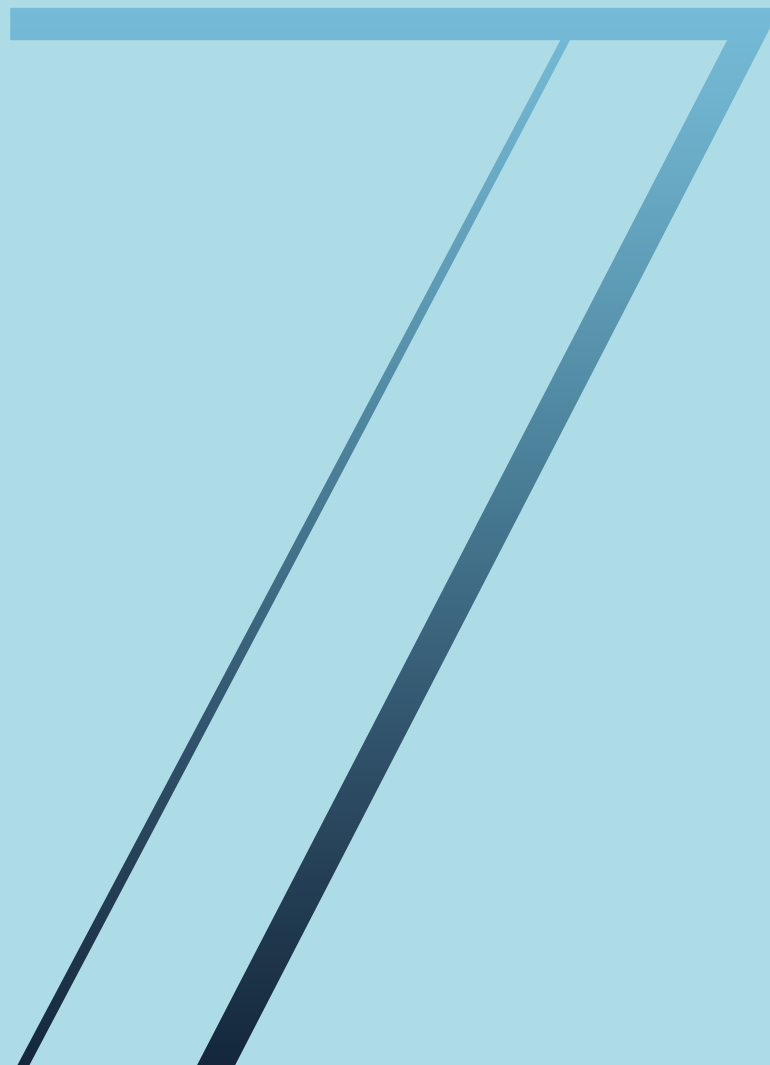
Vurdering og ressursutnytting

Kurscenteret til NSM i Sandvika har utvikla seg vidare gjennom kontinuerleg betring undervegs og ein gradvis auke i omfang.

I løpet av 2017 har NSM teke i bruk e-læring som ein integrert del av undervisninga på grunnkurs for førebyggjande tryggleik ved kurscenteret.

Utfordringar og risikoar

Kursporteføljen har blitt utvida med nye kurs, men det er kapasiteten til fagmiljøa som ofte er den avgrensande faktoren. □

Mål 7: Rett kompetanse til rett tid og resultatorientert leiing

For å løyse samfunnsoppdraget sitt må NSM ha rett kompetanse til rett tid. Konkurransen i arbeidsmarknaden stiller store krav til den evna NSM har til å rekruttere, utvikle og ta vare på medarbeidarar. NSM skal vere fagleg solid på områda der det krevst over tid. Strategisk kompetanseleiing gir retning til korleis NSM tiltrekkjer seg, rekrutterer, nyttar seg av, tek vare på og utviklar den kompetansen etaten treng, og omstiller den kompetansen som ikkje lenger er relevant. Dette er ein kontinuerleg prosess som krev at leiarar på alle nivå involverer seg.

NSM skal ha resultatorienterte leiarar som legg til rette for måloppnåing og omsorg for personell, og som leier i tråd med leiarkrava i NSM og verdigrunnlaget i forsvarssektoren.

FAKTA

NSM blei i 2017 godkjend som lærebedrift i dataelektronikarfaget. Å knyte til seg lærlingar er ein del av kompetansestrategien til NSM.

Resultat

For å møte framtida er NSM avhengig av å vere ein endringsdyktig organisasjon som når måla gjennom å utvikle, ta vare på og tiltrekkje seg rett kompetanse.

NSM starta hausten 2015 eit strategi- og organisasjonsutviklingsarbeid som resulterte i etableringa av ny organisasjon 1. mai 2016. Gjennom 2017 har vi gjort eit konsolideringsarbeid som følgje av tidlegare vekst og omstillingar. På leiarsamlingar og samarbeidsseminar har kultur, leiing og styring vore diskutert. NSM prøver med dette å skape ei plattform for framtidig vekst.

Vurdering og ressursutnytting

Som éin av fem etatar i forsvarssektoren deltek NSM aktivt i arbeidet med kompetansereforma i sektoren. Eit ledd i dette arbeidet har vore å utvikle ein felles HR-strategi med tre felles hovudmål: leiarar som mobiliserer til gjennomføring, rett kompetanse til rett tid og kontinuerleg betring.

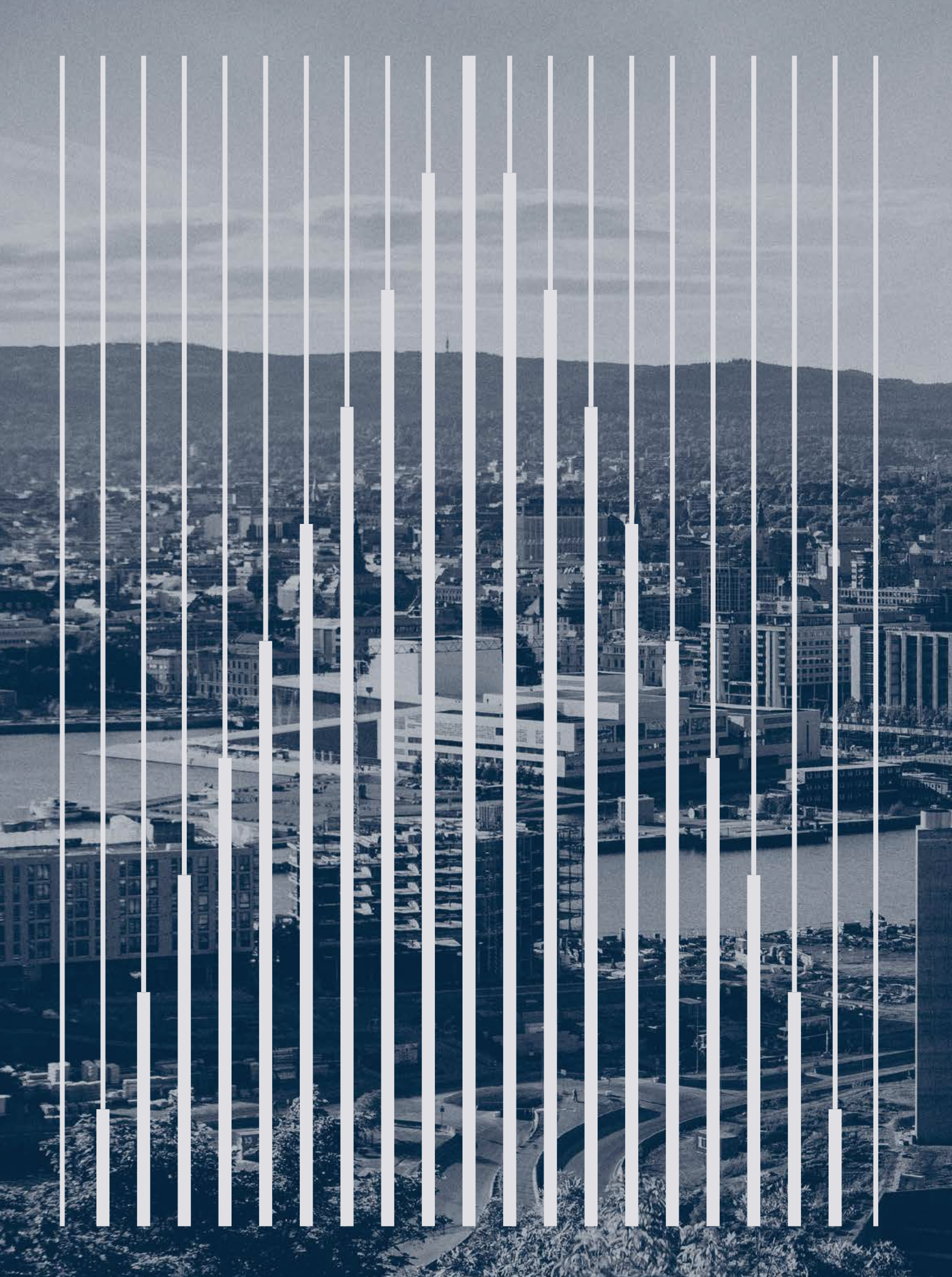
NSM blei i 2017 godkjend som lærebedrift i dataelektronikarfaget. Å knyte til seg lærlingar er ein del av kompetansestrategien til NSM, men vi ser behov for å hauste noko meir erfaring før vi vurderer å føre ordninga vidare eller utvide henne.

Hovudtrenden er at det i NSM er eit stadig sterkare behov for å byggje spesialistkompetanse for å vere i stand til å løyse samfunnsoppdraget. Dette krev systematisk satsing på vidareutvikling av kompetanse og på det å halde på personell over tid. Utsiftinga av tilsette i NSM er på eit akseptabelt nivå, og det ser ut til at vi lykkast med å halde på sentral kompetanse over tid.

Samtidig har vi i stor grad lykkast med å halde eit kvalitativt høgt nivå på rekrutteringa. Saman med målretta kompetanseutvikling bidreg dette til at vi i dag har ei tilfredsstillande kompetansedekning.

Utfordringar og risikoar

Med auka satsing på tryggleik dei seinare åra har NSM vakse vesentleg. Med innføringa av ny tryggleikslov og anna satsing forventar vi at verksemda vil halde fram med å vekse. Dette vil føre til utfordringar med det organisatoriske og for personellet, og det vil bli behov for større lokale. □

Styring og kontroll i verksemda

Modenskapen i styring og kontroll av NSM i 2017

NSM har i 2017 utvikla ein plan med milepålar for utvikling av styring og kontroll, og har mellom anna jobba med å oppdatere og dokumentere tydelege instruksar og rutinar og med å innføre eit internt styringssystem for økonomi og driftsstyring. Vi har lagt vekt på etablering og på å utvikle og konkretisere oppdragsbrevet med tydelegare styring av mål, resultat og risikoar. NSM har teke økonomi- og driftsstyringsprosessen i bruk, men er i startfasen. Internrevisjonen i NSM meiner dette arbeidet er eit viktig bidrag til å heve nivået på modenskapen til NSM når det gjeld styring og kontroll.

NSM har ei eiga stilling til internkontroll frå 2015, og dette bidreg til utvikling av ei meir systematisk tilnærming til og vektlegging av internkontroll. Denne stillinga blei ledig hausten 2016, og vi stod utan nokon tilsett på dette området fram til mai 2017.

NSM gjennomførte ei omfattande omorganisering i 2016, og dette endra strukturen og oppgåveløysinga i avdelingane. I ein internrevisjonsrapport frå 2016 om internkontrollen i NSM gjekk det fram at nokre avdelingar hadde komme lengre enn andre i utforming og innføring av internkontroll. Råda som rapporten peikte på, er i stor grad følgde opp. Det står samtidig att å standardisere prosessar, aktivitetar og kontrollar, spesielt i kjerneprosessane.

Internrevisjonen i NSM har i oppdraga sine ikkje identifisert uakseptabel risiko som ikkje har blitt handtert av NSM.

Miljøutgreiing

I motsetning til andre verksemdar i forsvarssektoren har NSM inga eigenrapportering for bygningsmasse. Årsaka til dette er at NSM leiger kontorlokale frå Forsvaret og Forsvars-

bygg. Det vil seie at miljørapporteringa for NSM er rekna inn i miljørapporteringa frå dei to respektive etatane. NSM har òg felles avfallshandtering med Forsvaret. Miljøgiftig avfall blir handtert etter dei rutinane som gjeld, og er i hovudsak lagt til den leverandøren Forsvaret/Forsvarsbygg nyttar for desse tenestene.

Når det gjeld drivstoff, nytta NSM 3328 liter drivstoff for tenestekøyretøya sine i 2016, og dette gir eit CO₂-utslepp på 8852 kg. Bruk av privatbil i teneste er rapportert til 61 580 km. Talet på tenesteflyreiser i NSM i 2017 var 688. □

«Internrevisjonen i NSM har i oppdraga sine ikkje identifisert uakseptabel risiko som ikkje har blitt handtert av NSM.»

Drivstoff tenestekøretøy

Liter

CO₂-utslipp

Kg

Privatbil i teneste

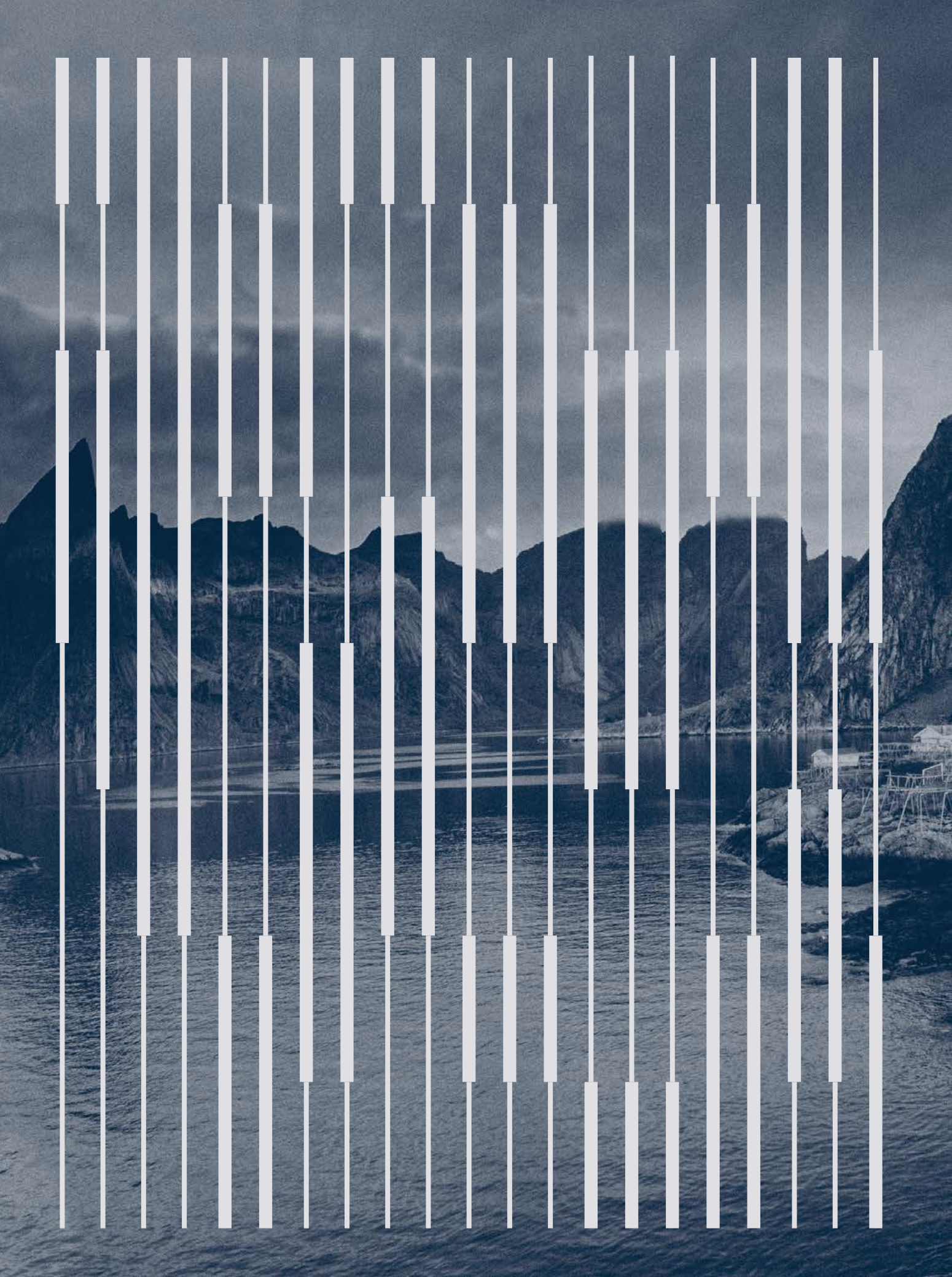
Km

Tenesteflyreiser

Antall

Vurdering av framtidssutsikter

2017 var det første året i ein ny langtidsperiode fram til 2020. Langtidsplanen skildrar ein heilskap der det skal gjennomførast ei rekkje ulike satsingar, endringar og prioriteringar som skal bidra til å nå måla. Desse sektormåla er sette opp for forsvarssektoren:

- ▷ operativ evne til å løyse oppgåvene til Forsvaret
- ▷ berekraft i forsvarssektoren
- ▷ målretta og effektiv bruk av tildelte midlar
- ▷ førebyggjande tryggleik
- ▷ kontinuerleg betring og effektivisering

Måla for NSM er endra av oppdragsgivarane våre, Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet, slik at vi legg meir vekt på kvalitativ vurdering av måla og på effektane av det vi leverer. Dei strategiske måla for NSM i den kommande langtidsperioden er

- ▷ styrkt IKT-tryggleik
- ▷ styrkt objektsikring
- ▷ styrkt personelltryggleik

Dei strategiske måla er baserte på utvalde aktivitetar og leveransar innanfor dei fagområda som er vurderte å gi størst samfunnseffekt.

Vi vurderer **framtidutsiktene for resten av langtidsperioden** som gode. Det er tre år til perioden går ut, og vi har tid til både å planleggje og setje i verk tiltak der det er behov, for å nå ambisjonane i langtidsplanen med utgangspunkt i måloppnåinga for 2017.

Året 2018 vil elles bli prega av arbeid med og førebuing til ny tryggleikslov.

Styrkt IKT-tryggleik

Fram mot 2020 skal IKT-tryggleiken i samfunnet bli betre. NSM skal halde fram med å ha eit systematisk og heilskapleg blick på IKT-tryggleik, og skal styrkje og utvikle arbeidet med førebygging, handtering og kontroll vidare. Dette året blir det gjennomført arbeid med å utforme forskrifter til ny tryggleikslov og lovarbeid i samband med ny IKT-tryggleikslov som vil gi føringar for korleis NSM skal gjere oppgåvene sine innanfor IKT-tryggleik i denne langtidsperioden.

NSM skal utvide varslingsystemet for digital infrastruktur og dermed òg auke evna vår til å avdekkje, analysere, varsle og koordinere alvorlege IKT-angrep. I tillegg skal vi auke satsinga på kryptologi og kvanteteknologi.

NSM skal vidare utvikle evna til å gjennomføre tilsyn med IKT-tryggleikstiltak, utvikle rammeverket for handtering av hendingar og utvikle felles cyberkoordineringssenter vidare.

Den teknologiske utviklinga vil bli ført vidare eller auke farten i perioden fram mot 2020. Vi ventar framleis at vekst i sårbare punkt innanfor dei mange uoversiktlege teknologiske områda som er avhengige av kvarandre, vil by på utfordringar i denne perioden. Appetitten på å ta i bruk ny teknologi på nye område er stor, og dette gjer at det er fare for at det kan bli introdusert sårbare punkt som ikkje er kjende

«NSM skal utvide varslings-systemet for digital infrastruktur.»

for dei som tek teknologien i bruk. Det finst inga samla oversikt over kva teknologiar dei ulike delane av samfunnet vurderer å ta i bruk. Situasjonen er derfor uoversiktleg, og vi ventar ein utfordrande situasjon på grunn av dette fram mot 2020.

Styrkt objektsikring

Fram mot 2020 skal objektsikringa i samfunnet bli styrkt gjennom at NSM skal gi informasjon, råd og rettleiing. I tillegg skal NSM gjennomføre tilsyn for å bidra til at krava til utval, klassifisering og sikring av objekt i tryggleiksløva blir følgde av sektorar og verksemder.

NSM vil halde fram med å gi råd og rettleiing til relevante aktørar for å gjere sektorstyresmakter og verksemder meir merksame på IKT-tryggleik, og vi skal føre tilsyn i samsvar med planen. Vidare vil vi auke talet på tilsette i 2018 for å betre evna vår til å følgje opp objektsikring og få fram objekt som er avhengige av kvarandre innanfor og på tvers av samfunnssektorar. Ambisjonen på sikt er å betre den heilskaplege strategiske tilnærminga på fagfeltet.

Styrkt personelltryggleik

Fram mot 2020 skal personelltryggleiken i samfunnet bli styrkt gjennom at NSM er ei framoverretta og tilgjengeleg fagstyresmakt som bidreg til kvalitet i saksbehandlinga, og til at arbeidet med personelltryggleik blir utøvd etter same sett av krav og med likt vurderingsgrunnlag. NSM skal utøve eige klareringsmynde og bidra til å gjennomføre overføringa av personellklarering i første instans. Samtidig ►

skal NSM sikre at dei nye klareringsstyresmaktene er best mogleg stilte til å handtere ansvaret og oppdraget sitt.

Vi vurderer framtidsutsiktene for langtidsperioden innanfor personelltryggleik som gode. Ettersom vi er midt i ei endring av strukturen for klareringsstyresmakter er oppgåvene utfordrande i denne overgangsfasen. Vi arbeider samtidig med digitalisering av personellklaringsprosessen og andre effektiviseringstiltak.

Målretta og effektiv bruk av tildelte midlar

Fram mot 2020 skal NSM ha ei tilstrekkeleg og nøktern tilnærming til behov for materiell, personell, eigedom, bygg og anlegg (EBA) og infrastruktur. Driftskonsekvensane av vedtekne og planlagde investeringar skal vere tilstrekkeleg greidde ut og bli oppdaterte, slik at det blir lagt til rette for målretta og effektiv bruk av dei tildelte midlane i eit heilskapleg perspektiv. NSM har hatt ei tilfredsstillande økonomistyring i 2017, og vi ventar at dette vil halde fram i langtidsperioden.

God førebyggjande tryggleik og beredskap

Fram mot 2020 skal den førebyggjande tryggleiken betrast. Svært tilfredsstillande førebyggjande intern tryggleik skal vi oppnå gjennom tiltak innanfor mellom anna informasjonstryggleik og objektsikring.

Vi vurderer framtidsutsiktene som gode.

Kontinuerleg betring og effektivisering

Fram mot 2020 blir det stilt konkrete krav til NSM og sett i verk tiltak som skal bidra til kontinuierleg betring og effektivisering. NSM forventar å oppfylle desse på ein tilfredsstillande måte.

Rett kompetanse til rett tid og resultatorientert leiing

NSM arbeider kontinuierleg med å sikre rett kompetanse til rett tid og med resultatorientert leiing. Det vil vi halde fram med i langtidsperioden, og vi vurderer framtidsutsiktene som gode.

Leiingskommentar til årsrekneskapen 2017

Formål

Nasjonalt tryggingsorgan (NSM) er ei tverr-sektoriell fag- og tilsynsstyresmakt innanfor den førebyggjande tryggingstenesta i Noreg.

Direktoratet er nasjonal varslings- og koordineringsinstans for alvorlege dataangrep og andre hendingar innanfor IKT-tryggleik. Direktoratet er administrativt underlagt Forsvarsdepartementet og rapporterer med fagleg ansvarslinje til Justis- og beredskapsdepartementet for oppgåveløysing i sivil sektor og til Forsvarsdepartementet for militær sektor. NSM held til på Kolsås i Bærum, med kontor i Sandvika og på Bryn i Oslo.

NSM er eit ordinært statleg forvaltningsorgan som fører rekneskap ut frå kontantprinsippet, slik det går fram av prinsippnoten til årsrekneskapen. Årsrekneskapen utgjer del VI i årsrapporten frå direktoratet.

Stadfesting

Årsrekneskapen er lagd fram i samsvar med *bestemmelser om økonomistyring i staten*, rundskriv R-115 frå Finansdepartementet og krav i økonomiinstruks for forsvarssektoren. Eg meiner rekneskapen gir eit dekkjande bilete av disponible løyvingar, rekneskapsførte utgifter, inntekter, egedelar og gjeld for direktoratet.

Vurderingar av vesentlege forhold

I 2017 har NSM samla disponert tildelingar på utgiftssida på 333 523 000 kroner, jf. løyvingssrapporteringa og note A. Utgiftene er fordelt mellom driftsutgifter på kapittel 1723 post 01 og

utgifter til FOU-prosjekt på kapittel 1760 post 45. Gjennomføringsutgifter for FOU-prosjekta er førte på kapittel 1760 post 01. Her er òg utgifter som gjeld tryggleiksgodkjenning for Forsvaret, posterte.

Driftsutgiftene på kapittel 1723 viser meirutgifter på 10 582 513 kroner, men etter justering for meirinntekter har direktoratet ei samla mindreutgift på 530 637 kroner som vi søker om å få overført til neste år på kapittel 1723 post 01 i samsvar med utrekningar i note B.

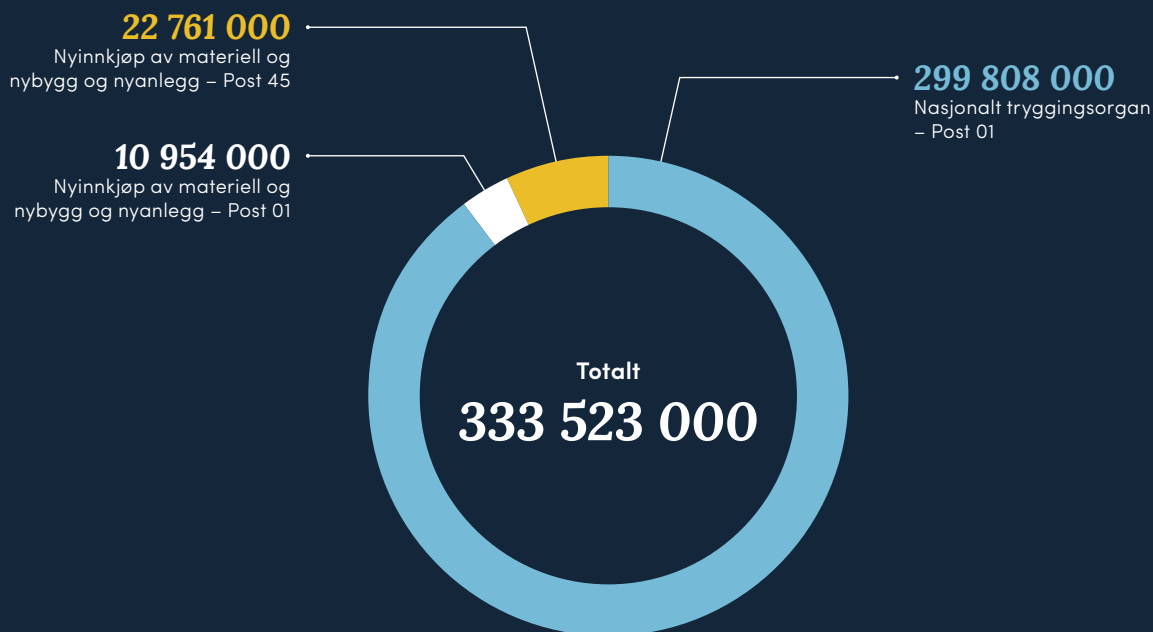
Utgiftene til FOU-prosjekt på kapittel 1760 post 45 viser ei meirutgift på 526 236 kroner. Løyvinga på denne posten er gitt med stikkordet «kan overførast». Vi søker dette beløpet overført til dekning neste år. På kapittel 1760 post 01 viser rekneskapen ei mindreutgift på 667 917 kroner. Beløpet er under grensa på 5 prosent av årsløyvinga, og vi søker det overført til neste år i samsvar med utrekningar i note B.

Artskontorrapporteringa viser at utbetalingar til lønn og sosiale utgifter kom på 213 678 608 kroner, mot 166 297 228 kroner i 2016. Auken kjem av at talet på årsverk har auka som følgje av at driftsbudsjettet er styrkt, og at verksemda frå og med 1. januar 2017 betalar pensjonspremie til Statens pensjonskasse. Sjå elles note 2.

Andre utbetalingar til drift utgjer 109 111 549 kroner, mot 125 264 574 kroner i 2016. Nedgangen skriv seg i hovudsak frå posten mindre utstyrsinnkjøp, og han kan

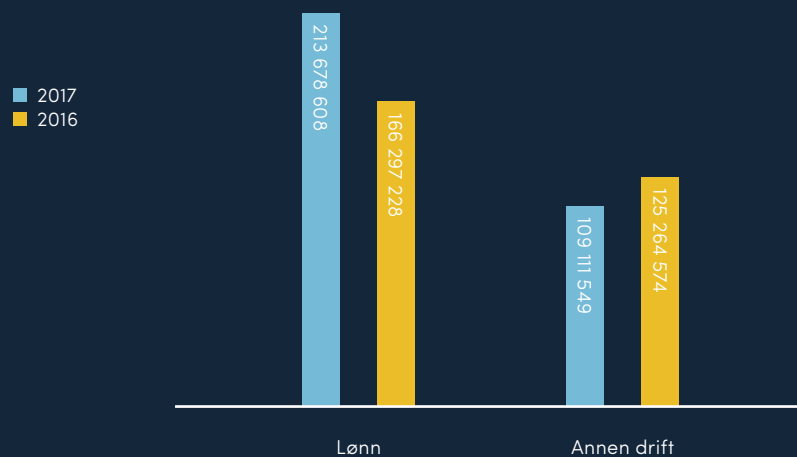
Samla tildelinger på utgiftssida

Kroner

Utbetalinger til drift

Kroner

derfor i stor grad forklarast av at det i 2016 blei gjennomført omfattande utstyrsinnkjøp som blei finansierte over kapittel 1760 post 45.

Inntekter utgjer 34 040 124 kroner, mot 35 425 252 kroner i 2016. Inntektene gjeld kurs- og konferanseavgifter, brukarbetaling frå NorCERT-medlemmer og -partnarar, og anna brukarbetaling for tenester NSM leverer. Endringa frå 2016 kan i hovudsak forklarast av noko mindre omfang av brukarfinansiert aktivitet.

Mellomværet med statskassen utgjorde 7 851 640 kroner per 31. desember 2017. Oppstillinga av artskontorrapporteringa viser kva egedelar og gjeld som inngår i mellomværet. I tillegg til det rapporterte mellomværet har direktoratet kundefordringar på 922 427 kroner. Dette er fakturaer som er sende ut i 2017, men ikkje betalte, og som derfor ikkje kjem fram som inntekt i årsrekneskapen.

I tillegg har direktoratet ei bokført leverandørgjeld på 661 368 kroner. Dette skriv seg frå ein faktura som blei bokført i 2017, men hadde forfallsdato i 2018. Sjå elles opplysningar om avrekning med statskassen i note 5.

Tilleggsopplysningar

Riksrevisjonen er ekstern revisor og stadfestar årsrekneskapen for NSM. Årsrekneskapen er ikkje ferdig revidert per dags dato, men revisjonsmeldinga vil truleg vere klar i løpet av andre kvartal 2018. Meldinga vil bli publisert på nettsidene til direktoratet. □

Kolsås, 23. februar 2018

Kjetil Nilsen
direktør

FAKTA

34 040 124

Inntekter utgjer 34 040 124 kroner, mot 35 425 252 kroner i 2016.

Prinsippnote til årsrekneskapen

Årsrekneskapar for statlege verksemdar er utarbeidde og leverte etter nærmare retningslinjer som er fastsette i føresegner om økonomistyring i staten («føresegnene»), fastsette 12. desember 2003 med endringar seinast 5. november 2015. Årsrekneskapen er utarbeidd i samsvar med krav i punkt 3.4.1 i føresegnene, nærmare føresegner i rundskriv R-115 frå Finansdepartementet og eventuelle tilleggskrav som er fastsette av eige departement.

Oppstillinga av løyvingsrapporteringa omfattar ein øvre del med løyvingsrapporteringa og ein nedre del som viser beholdningar verksemda står oppført med i kapitalrekneskapen. Oppstillinga av artskontorrapporteringa har ein øvre del som viser kva som er rapportert til statsrekneskapen etter standard kontoplan for statlege verksemdar, og ein nedre del som viser grupper av kontoar som inngår i mellomvære med statskassen.

Oppstillinga av løyvingsrapporteringa og artskontorrapporteringa er utarbeidd med utgangspunkt i punkt 3.4.2 i føresegnene – dei grunnleggjande prinsippa for årsrekneskapen:

- a) Rekneskapen følgjer kalenderåret.
- b) Rekneskapen inneheld alle rapporterte utgifter og inntekter for rekneskapsåret.
- c) Utgifter og inntekter er førte i rekneskapen med bruttobeløp.
- d) Rekneskapen er utarbeidd i tråd med kontantprinsippet.

Oppstillingane av løyvings- og artskontorrapportering er utarbeidde etter dei same prinsippa, men grupperte etter ulike kontoplanar. Prinsippa står i samsvar med krav i punkt 3.5 i føresegnene om korleis verksemdene skal rapportere til statsrekneskapen. Sumlinja «Netto rapportert til løyvingsrekneskapen» er lik i begge oppstillingane.

Alle statlege verksemdar er knytte til den statlege konsernkontoordninga i Noregs Bank i samsvar med krav i pkt. 3.8.1 i føresegnene. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte verksemdar) blir ikkje tilførte likviditet gjennom året. Saldoen på kvar enkelt oppgjerskonto blir nullstilt ved overgangen til nytt år.

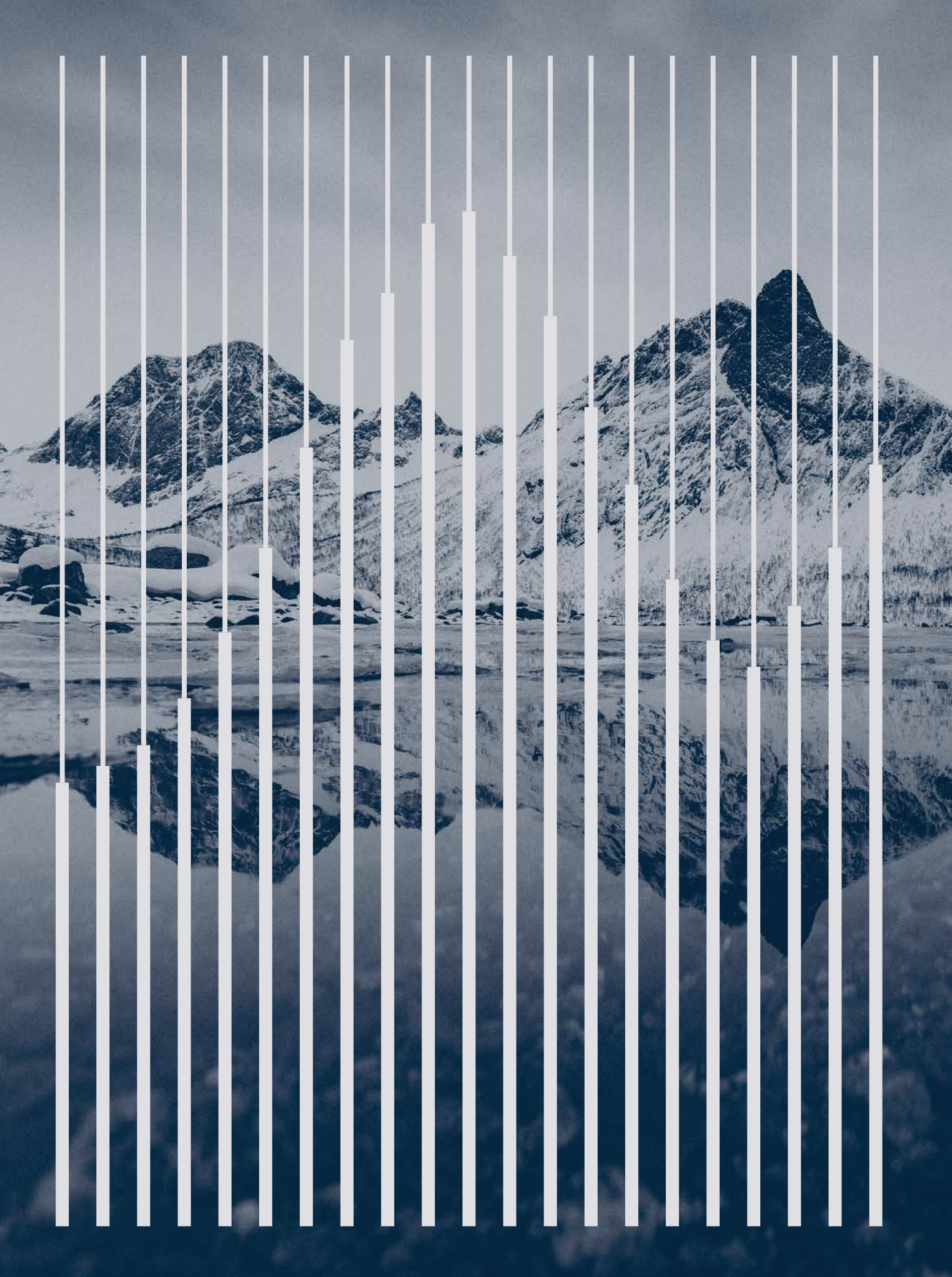
Løyvingsrapporteringa

Løyvingsrapporteringa viser rekneskapstal som verksemda har rapportert til statsrekneskapen. Rekneskapen blir stilt opp etter dei kapitla og postane i løyvingsrekneskapen verksemda har fullmakt til å disponere. Oppstillinga viser alle finansielle eidelar og forpliktingar verksemda står oppført med i kapitalrekneskapen til staten. Kolonnen «Samla tildeling» viser kva verksemda har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for kvar kombinasjon av kapittel og post.

Artskontorrapporteringa

Artskontorrapporteringa viser rekneskapstala verksemda har rapportert til statsrekneskapen etter standard kontoplan for statlege verksemdar. Verksemda har ein trekkrett for disponible tildelingar på konsernkonto i Noregs Bank. Tildelingane skal ikkje inntektsførast og kjem derfor ikkje fram som inntekt i oppstillinga.

Note 5 til artskontorrapporteringa viser forskjellar mellom avrekning med statskassen og mellomvære med statskassen. □

Løyvings- og artskontorrapportering med notar

Oppstilling av løyvingrapportering, 31.12.2017

Utgiftskapittel	Kapittelnamn	Post	Posttekst	Note	Samla tildeling	Rekneskap 2017	Meirutgift (-) og mindreutgift
1723	Nasjonalt tryggingsorgan	01	Driftsutgifter	A, B	299 808 000	289 225 487	10 582 513
1760	Nyinnkjøp av materiell og nybygg og nyanlegg	01	Driftsutgifter	A, B	10 954 000	10 286 083	667 917
1760	Nyinnkjøp av materiell og nybygg og nyanlegg	45	Større utstyrsinnkjøp og vedlikehald	A, B	22 761 000	23 287 236	-526 236
1633	Nettoordning, statleg betalt meirverdiavgift	01	Driftsutgifter			11 159 670	
<i>Sum utgiftsført</i>					333 523 000	333 958 476	

Inntektskapittel	Kapittelnamn	Post	Posttekst	Note	Samla tildeling	Rekneskap 2017	Meirinntekt og mindreinntekt (-)
4723	Nasjonalt tryggingsorgan	01	Driftsinntekter	A, B	44 092 000	34 040 124	-10 051 876
5700	Inntekter til folketrygda	72	Arbeidsgivaravgift			26 226 837	
<i>Sum inntektsført</i>					44 092 000	60 266 961	

Netto rapportert til løyvingrekneskapen**273 691 515**

Kapitalkontoar

600862	Noregs Bank KK / innbetalingar					38 651 724	
600862	Noregs Bank KK / utbetalingar					-311 521 847	
717051	Endring i mellomvære med statskassen					-821 391	
Sum rapportert						1	

Behaldningar som er rapporterte til kapitalrekneskapen (31.12.)

Konto	Tekst	2017	2016	Endring
717051	Mellomvære med statskassen	-7 851 640	-7 030 249	-821 391

NOTE A Forklaring av samla tildeling, utgifter

Kapittel og post	Overført frå i fjor	Tildelingar i år	Samla tildeling
172301	7 879 000	291 929 000	299 808 000
176001	-3 741 000	14 695 000	10 954 000
176045	6 645 000	16 116 000	22 761 000
472301		-44 092 000	-44 092 000

NOTE B Forklaring til brukte fullmakter og utrekning av mogleg overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Meir- utgift (-) / mindreutgift	Utgiftsført av andre ut frå gitte belastings- fullmakter	Meirutgift (-) / mindreutgift etter gitte belastings- fullmakter	Meir-/mindre- inntekter (-) i samsvar med meirinntekts- fullmakt	Omdisponering frå post 01 til 45 eller til post 01/21 frå løyv- ing for neste år	Inn- sparingar	Sum grunnlag for over- føring	Maks over- førbart beløp*	Mogleg overførbart beløp rekna ut av verk- semda
172301/ 472301		10 582 513		10 582 513	-10 051 876			530 637	12 391 850	530 637
176001		667 917		667 917				667 917	734 750	667 917
176045	«kan over- førast»	-526 236		-526 236				-526 236	53 682 000	-526 236

*Maksimalt beløp som kan overførast, er 5 prosent av løyvinga i år på driftspostane 01–29, unnta post 24, eller summen av løyvinga for dei siste to åra for postar med stikkordet «kan overførast». Sjå årleg rundskriv R-2 for meir detaljert informasjon om overføring av ubrukne løyvingar.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter**Stikkordet «kan overførast»**

Løyvinga til NSM på kapittel/post 176045 er gitt med stikkordet «kan overførast». Beløpet skriv seg frå tildelingar som er gitt innanfor dei to siste budsjettåra, og NSM lét beløpet gå inn som ein del av beløpet som kan overførast.

Fullmakt til å bruke standardrefusjonar av lønnsutgifter til å overskride utgifter

NSM har brukt lønnsrefusjonar som er rapporterte på kapittel/post 172301, til å dekkje inn meirutgifter under same post. Lønnsrefusjonane er samla på 4 361 151 kroner.

Fullmakt til å overskride driftsløyvingar mot tilsvarende meirinntekter

NSM har fullmakt til å overskride driftsløyvingar mot tilsvarende meirinntekter.

Mogleg overførbart beløp

Den ubrukne løyvinga til NSM på kapittel/post 172301/472301 er på 530 637 kroner. Fordi dette beløpet er under grensa på 5 prosent, blir heile beløpet rekna som mogleg overføring til neste budsjettår.

På kapittel/post 176001 er det ei ubrukt løyving på 667 917 kroner. Beløpet er under grensa på 5 prosent, og det er derfor mogleg å overføre heile beløpet til neste budsjettår.

På kapittel/post 176045 er det eit meirforbruk på 526 236 kroner, som vi søker å overføre til dekning neste budsjettår. Dette meirforbruket ser vi i samanheng med mindreforbruket på kapittel/post 176001.

Oppstilling av artskontorrapporteringa, 31.12.2017

	Note	2017	2016
Driftsinntekter som er rapporterte til løyingsrekneskapen			
Innbetalinger frå gebyr			
Innbetalinger frå tilskot og overføringar	1	6 500 000	5 225 000
Sals- og leigeinnbetalingar	1	27 540 124	30 200 252
Andre innbetalingar			
<i>Sum innbetalingar frå drift</i>		34 040 124	35 425 252
Driftsutgifter som er rapporterte til løyingsrekneskapen			
Utbetalinger til lønn	2	213 678 608	166 297 228
Andre utbetalingar til drift	3	109 111 549	125 264 574
<i>Sum utbetalingar til drift</i>		322 790 158	291 561 802
Netto rapporterte driftsutgifter		288 750 034	256 136 550
Investerings- og finansinntekter som er rapporterte til løyingsrekneskapen			
Innbetaling av finansinntekter			994
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	994
Investerings- og finansutgifter som er rapporterte til løyingsrekneskapen			
Utbetaling til investeringar			
Utbetaling til kjøp av aksjar			
Utbetaling av finansutgifter	4	8 648	-15
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		8 648	-15
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		8 648	-1 009
Innkrevjingsverksemd og andre overføringar til staten			
Innbetaling av skattar, avgifter, gebyr m.m.			
<i>Sum innkrevjingsforvaltning og andre overføringar til staten</i>		0	0
Tilskotsforvaltning og andre overføringar frå staten			
Utbetalinger av tilskot og stønader			
<i>Sum tilskotsforvaltning og andre overføringar frå staten</i>		0	0
Inntekter og utgifter som er rapporterte på felleskapittel *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)			
Arbeidsgivaravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		26 226 837	20 704 813
Nettoføringsordning for mva. konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		11 159 670	18 475 779
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapittel</i>		-15 067 167	-2 229 034
Netto rapportert til løyingsrekneskapen		273 691 515	253 906 507

Oversikt over mellomvære med statskassen **

Eigedelar og gjeld	2017	2016
Fordringar	51 989	143 940
Kasse		
Bankkontoar med statlege midlar utanfor Noregs Bank		
Skuldig skattetrekk	-7 903 629	-7 174 189
Skuldige offentlege avgifter		
Anna gjeld		
Sum mellomvære med statskassen	5	-7 030 249

* Andre ev. inntekter/utgifter som er rapporterte på felleskapittel, er spesifiserte på eigne linjer ved behov.

** Spesifiser og legg til linjer ved behov.

NOTE 1 Innbetalinger frå drift

	31.12.2017	31.12.2016
Innbetalinger frå tilskot og overføringar		
Næringslivstilskot, NorCERT-funksjonen	6 500 000	5 225 000
<i>Sum innbetalinger frå tilskot og overføringar</i>	6 500 000	5 225 000
Sals- og leigeinnbetalinger		
Brukarbetaling	15 079 809	16 637 243
Konferanseinntekter	3 410 158	3 239 036
Vidarefakturering, reiseutgifter	1 602 586	1 373 938
Vidarefakturering, lønnsutgifter	1 129 764	2 910 216
Andre inntekter	6 317 807	6 039 819
<i>Sum sals- og leigeinnbetalinger</i>	27 540 124	30 200 252
Sum innbetalinger frå drift	34 040 124	35 425 252

NOTE 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2017	31.12.2016
Lønn	171 435 891	148 715 376
Arbeidsgivaravgift	26 226 837	20 704 813
Pensjonsutgifter*	18 851 117	
Sjukepengar og andre refusjonar (-)	-4 361 151	-5 059 624
Andre ytingar	1 525 915	1 936 663
Sum utbetalinger til lønn	213 678 608	166 297 228
Tal årsverk:	253	232

*** Nærmare om pensjonsutgifter:**

Frå og med 1. januar 2017 betaler verksemda pensjonspremie til SPK. For 2017 er arbeidsgivardelen av pensjonspremien på 12 prosent.

NOTE 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2017	31.12.2016
Husleige	12 960 720	15 138 492
Andre utgifter til drift av eieendom og lokale	11 666 027	7 200 151
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr m.m.	30 448	20 506
Mindre utstyrsinnkjøp	20 691 497	48 388 674
Leige av maskiner, inventar og liknande	11 155 897	10 630 505
Kjøp av framande tenester	33 293 455	23 632 249
Reiser og diett	9 496 425	8 427 886
Andre driftsutgifter	9 817 080	11 826 110
Sum andre utbetalinger til drift	109 111 549	125 264 574

NOTE 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2017	31.12.2016
Innbetaling av finansinntekter		
Renteinntekter		
Valutagevinst		994
Anna finansinntekt		
Sum innbetaling av finansinntekter	0	994
Utbetaling av finansutgifter		
Renteutgifter	8 648	
Valutatap		-15
Anna finansutgift		
Sum utbetaling av finansutgifter	8 648	-15

NOTE 5 Samanheng mellom avrekning med statskassen og mellomvære med statskassen

	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016
	Spesifisering av bokført avrekning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomvære med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringar i aksjar og partar			0
Obligasjonar			0
<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidlar			
Kundefordringar	922 427		922 427
Andre fordringar	51 989	51 989	0
Bankinnskot, kontantar og liknande			0
<i>Sum</i>	974 416	51 989	922 427
Langsiktig gjeld			
Anna langsiktig gjeld			0
<i>Sum</i>	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-661 368		-661 368
Skuldig skattetrekk	-7 903 627	-7 903 629	2
Skuldige offentlege avgifter			0
Anna kortsiktig gjeld			0
<i>Sum</i>	-8 564 995	-7 903 629	-661 366
Sum	-7 590 579	-7 851 640	261 061

NASJONALT TRYGGINGSORGAN

Postboks 814, 1306 Sandvika

Tlf. 67 86 40 00
post@nsm.stat.no
www.nsm.stat.no

